

بود پیر و جوان داوطلب حضور در میدان جنگ باشند به مردم منتقل کند. چیزی که در طرف دیگر میدان جنگ عراقی‌ها هرگز چیزی شبیه به آن را نداشتند. شاید اگر از سربازانی که برای صدام می‌جنگیدند سوال می‌کردید هیچ‌کسی پیدا نمی‌شد بگوید که ما برای خدا می‌جنگیم. آیت... خمینی (ره) جمله جالبی دارد که می‌گوید رادیو و تلویزیون ابزاری بسیار قدرتمند هستند و آنها در تربیت جامعه و مردم از مدرسه و دانشگاه هم اهمیت بیشتری دارند. این دقیقاً چیزی بود که آوینی به آن اعتقاد داشت. آوینی فردی متفکر و با تفکرانی عمیق بود ولی می‌دانست که روایتش - روایتی که از جنگ می‌کند - باید صادق و باورپذیر باشد. شما برای اینکه بتوانید مفهومی عمیق را با زبان ساده بیان کنید باید دانش عمیق و ذهن پیچیده‌ای داشته باشید. میکاسو قبل از اینکه - به اعتقاد برخی - طرح‌های ناموزن و عجیب و غریب را خلق کند می‌توانست به صورت عالی نقاشی‌های پرتیر را خلق کند. ابراهیم حاتمی کیا یکی از افرادی بود که از نزدیک با مرتضی آوینی کار کرده بود؛ او نیز کارگردان فوق‌العاده‌ای است، آخرین بار فیلمی که از او دیدم درباره مصطفی چمران ساخته شده بود که فیلم بسیار خوبی بود. درباره فیلم «به وقت شام» نیز تعریف‌های زیادی شنیده‌ام.

☞ **به نظر می‌رسد حاتمی کیا راه آوینی را این بار با قدم گذاشتن در عرصه موضوعات بین‌المللی ادامه می‌دهد.**

این روند طبیعی است که فیلمسازان و هنرمندان ایرانی در آینده طی خواهند کرد؛ افراد متعددی از عکاسان و مستندسازان ایرانی را می‌شناسم که کارهای خیلی خوبی در سوریه و عراق انجام داده‌اند.

☞ **در جایی من خوانده‌ام که شما تصویری از شهید آوینی را در اتاق خود نصب کرده‌اید. به علاوه دو تصویر دیگر نیز در روی دیوار اتاق شما وجود دارد؛ یکی تصویر حاج بخشی و دیگری تصویری از سه راه مرگ در نزدیکی خرمشهر. چه چیزی باعث شد که شما این تصاویر را در اتاق تان نصب کنید؟**

زمانی که در حال نوشتن کتابم بودم از این تصاویر برای یادآوری روایت‌شان استفاده می‌کردم. این تصاویر نمادهایی از اتفاقاتی بود که در زمان جنگ افتاد.

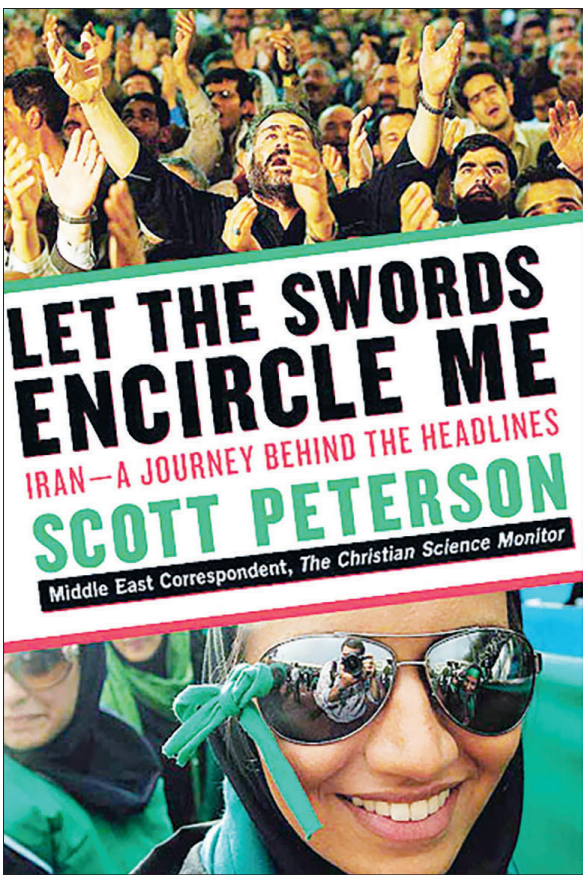
☞ **اگر بخواهید خیلی کوتاه مرتضی آوینی را معرفی کنید چه می‌گویید؟**

آوینی یکی از اصلی‌ترین افرادی بود که روایت جنگ ایران و عراق را تعریف کرد و به آن شکل داد و این اقدام توانست تأثیر زیادی بر سیاست و فرهنگ ایران امروز بگذارد. این کار او باعث شد سیاستگذاری‌های امروز ایران، از کار او متأثر شود. چند ماه پیش در ماه نوامبر در مراسم پیاده‌روی اربعین من در نجف و کربلا بودم. در آنجا با دو جوان حدوداً ۲۰ ساله ایرانی برخورد کردم که ظاهری مدرن و امروزی داشتند و یکی از آنها خودکشی را در دست داشت که مکس مرتضی آوینی روی آن حک شده بود و برآیم جالب بود که آوینی هنوز با مخاطب خود ارتباط دارد و هنوز زنده است.

شده است. بنابراین علاوه بر اینکه کار بسیار خطرناک بود نوآوری زیادی در آن وجود داشت. همه کسانی که آوینی با آنها کار می‌کرد هم و غم خود را بر این گذاشته بودند که روایت ایدئولوژیک و معنای واقعی جنگ را آن‌طور که باور داشتند، به مردم منتقل کنند و به خانه‌اتان بیاورند. مرتضی آوینی مغز متفکری بود که داده‌ها، تصاویر، روایتگری و... را به گونه‌ای به هم متصل می‌کرد که خروجی کار شامل لایه‌های متعددی باشد. برنامه روایت فتح در ظاهر امر بسیار ساده به نظر می‌رسد؛ تنها یک دوربین وجود دارد و در مقابل دوربین برای مثال یک کشاورز ایستاده و صحبت می‌کند. به نظر می‌رسد هیچ پیش‌تولید سنگین یا تجهیزات ادوات زیادی در تولید و در فیلم نیست و همین سادگی باعث شده بود مردم با تصویری که به صورت مستقیم از خط مقدم جبهه تولید می‌شد ارتباط برقرار کنند و تأثیر بگیرند.

☞ **بلافاصله بعد از انقلاب و در زمان تهاجم عراق به ایران، در حالی که شاید هیچ‌کس آمادگی تصمیم برای کار رسانه‌ای و فرهنگی نداشت، مرتضی آوینی مانند یک قهرمان به صحنه آمد و توانست به سبکی جدید و با شجاعتی مثال‌زدنی آنچه را اسرمد باید از جنگ و مفهوم آن بدانند به آنها ارائه دهد.**

دقیقاً همین‌طور است. وقتی با دوستانم به خصوص مخاطبان غربی صحبت می‌کنم برای توصیف مرتضی آوینی از واژه نابغه استفاده می‌کنم. می‌خواهم برایتان مثالی بزنم که اتفاقاً برای آن یک مطلب نیز نوشته‌ام. این مطلب درباره اپیزودی از کار روایت فتح با عنوان «بلاخسته» است. گروه روایت فتح طی عملیات کربلای به سراغ سربازی مسن می‌رود که در یک کانال در حال استراحت است. در این عملیات قرار بود مه‌ران آزاد شود، نحوه بیان این سرباز مسن که یک کشاورز ساده بود و چگونگی توصیف شرایط در خط مقدم و ارتباط دادن او با داستان کربلا و امام حسین (ع) و بیان او درباره اینکه چطور واقعه عاشورا و امام حسین (ع) به آنها انگیزه حضور در میدان جنگ و جانفشانی داده است بسیار ساده و دلنشین است. این چیزی است که آوینی توانست به خوبی برای فضای جنگی، اعتقادات مذهبی را نیز این گونه به خانه مردم بیاورد. کار آوینی متفاوت بود، همان‌طور که خودش می‌گفت بسیاری از کارها که ساخته می‌شد بیش از اندازه درگیر متن و حاشیه‌های تولید می‌شد و برای همین باورپذیری آن کم بود. او واقعیت‌های میدان جنگ را بسیار ساده ولی با عمق زیاد به مردم منتقل می‌کرد. آوینی با استفاده از فضای جنگ باورهای دینی را به صورت ملموس بیان می‌کرد و این کار را بسیار تأثیرگذار انجام می‌داد. به‌طوری‌این کار را انجام می‌داد که برای همه قابل فهم بود و چیزی از جذابیت آن برای متخصصان و اهل فن کم نمی‌کرد. آوینی سراغ سربازان می‌رفت؛ نیازی نمی‌دید که کار را بر اساس گفتار و تفسیرهای فرماندهان یا مبلغان و روحانیون بسازد و مستقیم سراغ سربازانی می‌رفت که در کانال‌ها و سنگرها بودند و عموماً انتهایی که به صورت بسیجی و داوطلبانه به جنگ آمده بودند. آوینی توانسته بود علاوه بر فضای جنگ، ایدئولوژی‌ای را که باعث شده

“Peterson brings a depth of experience [on Iran] that few Westerners can match.”

Hooman Majd, *The Washington Post*
author of *The Ayatollah's Democracy*

“Should be required reading for policymakers in Washington...”

Washington Report on Middle East Affairs

“Peterson offers an image of a society beset with structural problems & political paradoxes.”

Abbas Milani, *The New Republic*, author of *The Shah*

مصطفی افضل‌زاده

ز هرا توحیدیان

روزنامه‌نگار

اسکات پیترسون، تحلیلگر آمریکایی در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

برای فهم ایران مدرن سراغ آوینی رفتم

☞ **پیشتر گفته بودید با یک موسسه آمریکایی که درباره جنگ ایران و عراق پژوهش می‌کند همکاری می‌کردید و وظیفه شما کار کردن روی فیلم‌های روایت فتح بوده، لطفاً درباره این موسسه توضیح دهید.**

من خیلی درگیر کار موسسه نبودم. بیشتر علاقه‌مند بودم که بدانم نظام ایران چگونه اتفاقات جنگ ایران و عراق را روایت می‌کند و به آن شکل می‌دهد. فهمیدن سیاست مدرن ایران بسیار اهمیت دارد، علی‌الخصوص برای تفهیم عمق اظهارات مسئولان نظام ایران. در همین راستا من با مرتضی آوینی و مجموعه روایت فتح نیز آشنا شدم و به واسطه چند نفر از مترجم‌هایی که داشتم سی‌دی‌های برنامه روایت فتح را تهیه کردم. برای ترجمه این سی‌دی‌ها از افرادی استفاده کردم که در جریان محتوای آنها بودند؛ افرادی که پدران‌شان در جنگ حضور داشتند و حتی خودشان آدم‌های معتقدی بودند، به همین خاطر علاوه بر اینکه توانستیم بخشی از این سی‌دی‌ها را ترجمه کنیم، بعضی از واژه‌ها و اصطلاحات فیلم را نیز تفسیر کردیم. همچنین با بعضی افرادی که در این فیلم‌ها حضور داشتند مصاحبه، گفت‌وگو و دیدار کردیم. یکی از افراد بسیار تأثیرگذار حاج بخشی بود. با برخی تصویربرداران روایت

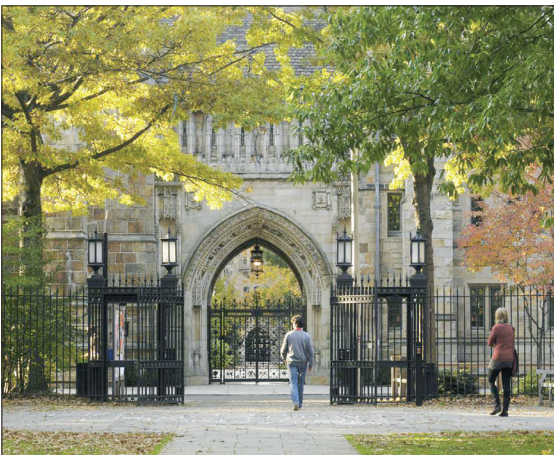
فتح نیز گفت‌وگو کردم، حتی بسیاری از کارگردان‌ها، فیلمبردارها و اهالی هنر در ایران و خیلی از آنها به من گفتند که از مرتضی آوینی و تکنیک‌هایی که او در کارش استفاده می‌کرده، تأثیر زیادی گرفته‌اند. توانایی‌های او در روایت داستان بود، علی‌الخصوص تمرکز منحصربه‌فردش بر یک موضوع ساده و روایت آن برای اینکه بتواند یک مفهوم بالاتری را به مخاطب ارائه کند؛ این کاری بود که او تقریباً همیشه انجام می‌داد.

☞ **بعضاً گفته می‌شود تکنیکی که آوینی در روایت فتح استفاده می‌کرد در دنیا منحصربه‌فرد و چیزی بود که مختص به خودش بود.**

اعتقاد من هم این است، روشی که او در کار استفاده می‌کرد منحصر به خودش بود. اگر شما در ایران از هر فیلمساز مبتدی یا حرفه‌ای‌ای بپرسید می‌گویند با آثار و روش آوینی آشنا هستند. آوینی خودش فیلمنامه‌رامی نوشت و عمده کار تولید را نیز خودش انجام می‌داد و این تصویربرداری و تولید در پشت خط مقدم صورت نمی‌گرفت، بلکه در وسط میدان جنگ کار تولید می‌شد. اگر در قسمت‌های اولیه روایت فتح دقت کنید در تیتراژ برنامه خواهید دید از افراد زیادی - از فیلمبردار گرفته تا عوامل - با نام شهید آورده

اخبار کوتاه

☞ **واحد دانشگاهی به نام خوشبختی**

دانشگاه ییل آمریکا در اقدامی یک واحد درسی به نام «خوشبختی» را در لیست واحدهای درسی‌اش اضافه کرده که با استقبال وسیع دانشجویان روبه‌رو شده است. تا به حال ۱۲۰۰ دانشجوی این درس را انتخاب کرده‌اند. این واحد درسی هفته‌ای دوباره در کلاس بزرگ این دانشگاه در ایالت کنتیکت ارائه می‌شود. «لوری سانتوس» این واحد را تدریس می‌کند. سانتوس درباره این اقدام دانشگاه گفت: «پیش از این یک واحد درسی به نام «روانشناسی و زندگی خوب» را در لیست واحدها داشتیم که با استقبال زیاد دانشجویان روبه‌رو شد. مشارکت دانشجویان در کلاس این واحد درسی در طول تاریخ این دانشگاه بی‌سابقه بود. چیزی که دانشجویان را به این واحد درسی جذب کرده امید به این است که شاید علم بتواند به دانشجویان آمریکایی کمک کند بر افسردگی که به سطح بسیار بالایی در دانشگاه‌های آمریکایی رسیده است، غلبه کند. تکالیف منزل این واحد درسی، نشان دادن قدردانی بیشتر، انجام کارهای خیر و افزایش ارتباطات اجتماعی است.»

گزارش تصویری

عکاسی که آرزوی سفر داشت

یاسر مرتجی، عکاس فلسطینی که هفته گذشته در راهپیمایی بازگشت «روز زمین» توسط تک‌تیراندازهای رژیم صهیونیستی به شهادت رسید آرزوی یکبار سفر به خارج از فلسطین را داشت. مرتجی در آخرین پست توئیتری خود نوشته بود: «عباس مرتجی هستم، ۳۲ سال دارم و در شهر غزه زندگی می‌کنم و تا به حال از غزه خارج نشده‌ام... آرزو دارم برای یک بار که شده از زمین وقتی در هواپیما هستم، عکس بگیرم.»

چهره گفت

عبدالقادر مساهل، وزیر خارجه الجزایر در حاشیه سمینار «مبارزه با منابع مالی تروریسم در آفریقا» در الجزایر گفت: «گزارش‌های سازمان ملل نشان می‌دهد که سالانه بیش از یک میلیارد دلار صرف حمایت از تروریسم در آفریقایه خصوص در منطقه ساحل آفریقای می‌شود که از طریق تجارت مواد مخدر، قاچاق انسان و مهاجرت غیرقانونی یا دیگر امور غیرقانونی تأمین می‌شود.»

سرگئی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه در دیدار با دپلمات‌های روسی اخراج شده از برخی کشورهای غربی اعلام کرد: «مسکو هرگز در برابر تهدیدات غرب سر خود را خم نخواهد کرد. همه شما به خوبی می‌دانید که ما قطعاً به این اقدام غربی‌ها پاسخ متقابل خواهیم داد. برای اینکه هیچ کشوری نباید با زبان توهین و تهدید با روسیه صحبت کند.»

بنیامین نتانیا‌هو، نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی در مراسم امضای توافقنامه‌ای در زمینه توسعه شهر سدروت در نزدیکی مرز نوار غزه گفت: «ما صل ساده و واضحی داریم و همواره بر آن تأکید می‌کنیم و آن این است که هر کسی بخواهد به ما حمله کند ما از قبل به آن حمله می‌کنیم. در مرزهای نزدیک نوار غزه به آنها اجازه نمی‌دهیم به ما لطمه بزنند. بلکه به آنها لطمه خواهیم زد.»

صالح الصاعی، رئیس شورای سیاسی انصارا... یمن در نشستنی به مناسبت چهارمین سالگرد پایداری و مقاومت مقابل حملات ائتلاف متجاوز عربی به یمن گفت: «امسال سال موشک‌های بالستیک خواهد بود. در دوره آتی عربستان هر روز شاهد شلیک موشک‌های ما خواهد بود و حتی اگر تمامی سامانه‌های دفاعی خود را گردهم آورد از موشک‌های ما در امان نخواهد ماند. جبهه داخلی از هر زمان دیگری قوی‌تر شده است.»

بکروبوداوغ، معاون رئیس‌جمهور ترکیه گفت: «ما به عنوان اشغالگر به سوریه نیامده‌ایم و برای ماندن در آنجا نیز نقشه نمی‌کشیم. شهرعفرین را از وجود تروریست‌ها پاکسازی کردیم و به عملیات خنثی‌سازی بمب و مین ادامه می‌دهیم. قدرت درعفرین را به ساکنان محلی‌اش می‌دهیم تا خود امور زندگی‌شان را برعهده بگیرند.»

☞ **میانجیگری تبلیغاتی**

مقتدی صدر که در آستانه انتخابات پارلمانی عراقی تلاش دارد خود را به عنوان یک جریان فعال و قابل اعتماد نشان دهد، در پاسخ به سوال یکی از طرفدارانش درباره میانجیگری بین تهران و ریاض و رفع بحران در روابط دوطرف، برای این امر اعلام آمادگی کرد. شبکه «روداو» در یک پست توئیتری تصویر سوال این شخص را منتشر کرد. این شخص پرسیده بود که آیا ممکن است یک روز شاهد آشتی عربستان و ایران تحت نظارت عراق و با دخالت شخص شما باشیم به‌ویژه که این مساله به نفع عراق است یا اینکه این مساله را مطرح کرده‌اید و پاسخی دریافت نکرده‌اید؟

صدر در پاسخ نوشت: «بحران سیاسی میان ایران و عربستان فضایی منفی برای عراق به همراه داشته است. لذا من - با وجود آگاهی از دشواری‌های موجود - آماده میانجیگری میان این دو کشور برای حل و فصل برخی امور هرچند تدریجی هستم و این امر در درجه نخست به نفع عراق و در درجه بعد به نفع منطقه است.»